

Zachodniopomorska
Szkoła Biznesu
w Szczecinie

**Potrzeby a potencjał seniorów – wyzwania
i zarządzanie nimi w ramach polityk publicznych**

Nowa jakość starości?

Prof. nadzw. dr Edward Wiktor Radecki
Wydział Ekonomii i Pedagogiki w Gryficach

■
■
■
■

***„Wszyscy chcą długo żyć,
ale nikt nie chce być stary”***

=amerykańskie=

Dzielenie świata ludzi na:

- „**MY**” (*lepsi, młodszy, piękniejsi, samodzielni, zdrowsi, silniejsi, bogatsi i więcej mogący*) i
- „**WY**” (*starsi, słabsi, mniej estetyczni, mniej samodzielni lub niesamodzielni, niezamożni i coraz mniej aktywni, z ograniczonymi możliwościami zdrowotnymi czy psychofizycznymi*),
- spowoduje nieuchronnie, że owi „**MY**”, za jakiś czas z zaskoczeniem i przerażeniem zauważą, że niezauważalnie dla siebie sami stanęli na polu „**WY**”, czyli „**ONI**”.

Prawicowy dziennikarz o 93 letnim, profesorze Politechniki Wrocławskiej, zasłużonym uczonym i opozycjoniście w PRL, oficerze AK:

Cezary „Trotyl” Gmyz

@cezarygmyz

Obserwowany

Posłuchałem tego staruszka co wyszedł z przemówienia premiera ale niestety poza tym, że się zapluł, to w żadnej wypowiedzi nie odniósł się do choćby jednego cytatu z wystąpienia [@MorawieckiM](#) po prostu przyszedł poskrzeczć

09:07 - 15 mar 2018

5 podań dalej 38 polubień

Potrącony 84-latek dostanie mniej pieniędzy, bo starego mniej boli.

"Ten wyrok to kpina"

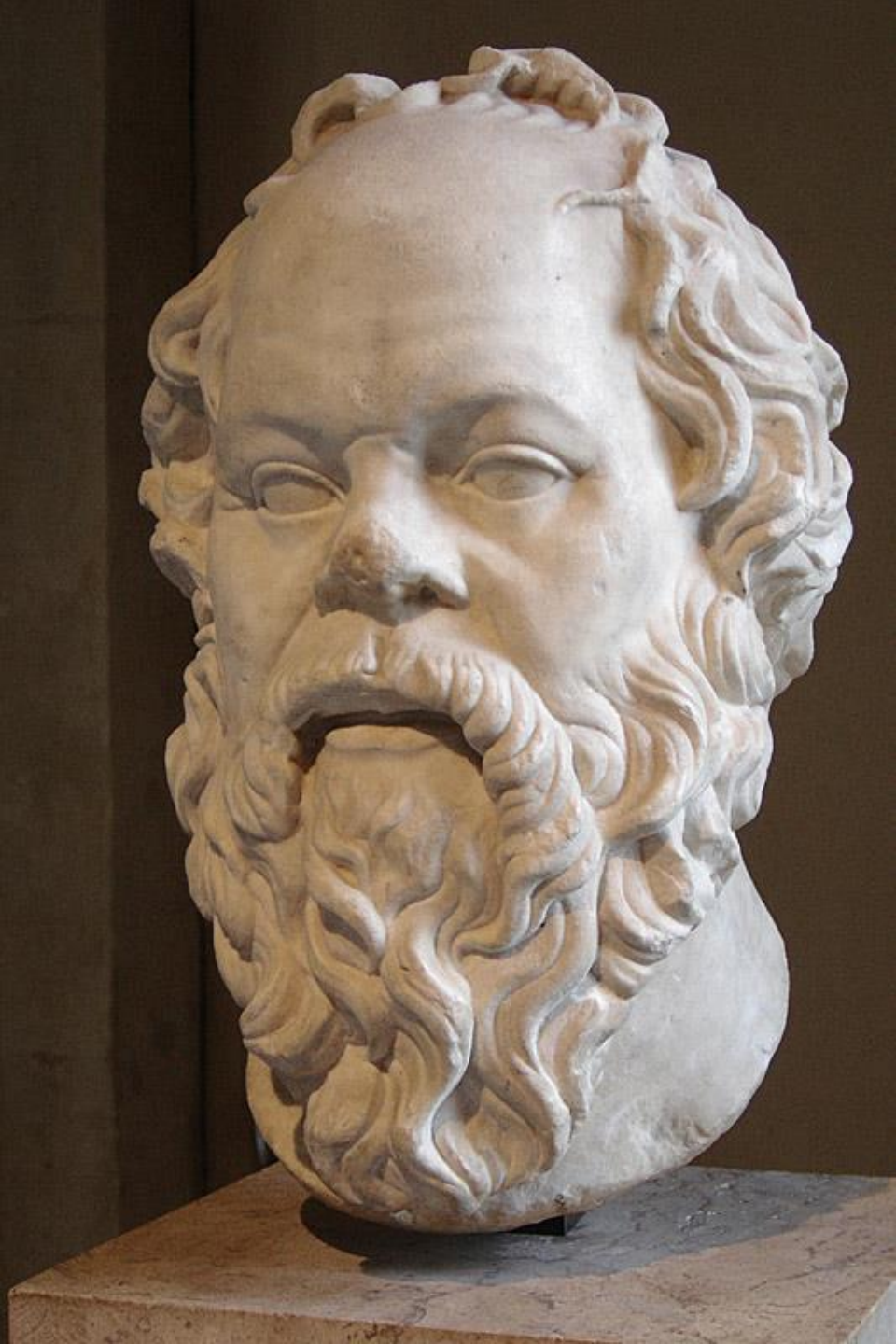
- *Intensywność cierpień z powodu kalectwa jest większa u człowieka młodego, skazanego na rezygnację z radości życia, jaką daje zdrowie, możliwość pracy i osobistego rozwoju* - tak sąd uzasadnił odmowę przyznania 50 tysięcy złotych 84-latkowi potrąconemu na chodniku.
- Przyznał tylko 10 000 zł

Zapanowały” AGEIZM I SENIROFOBIA?

- „[...] *proces systematycznego tworzenia stereotypu mówiącego, że powyżej pewnego wieku każda osoba nie jest w stanie choćby poprawnie wykonywać określonych ról społecznych, w tym zwłaszcza zadań związanych z pracą zawodową.* (za Butlerem)

- Zob. Szukalski P. Dyskryminacja ze względu na wiek (ageism) –przyczyny, przejawy, konsekwencje, „Polityka Społeczna”, nr 2, 2004. Ss.11-15.

A przecież
mądrość
świata
rzadko
pochodzi
od młodych

Odczuwanie starości zależy od:

- Zdrowia i sprawności fizycznej
- Wykształcenia
- Zawodu i stanowiska
- Pozycji zawodowej, społecznej i towarzyskiej
- Stylu życia i ew. zainteresowań
- Warunków bytowych i ekonomicznych
- Wieku przejścia na emeryturę
- Środowiskowego stereotypu człowieka starego
- Nacisków na usunięcie się w cień
- Realnych możliwości aktywności zawodowej lub społecznej

O realnej sytuacji osób starszych decydują:

- Relacje rodzinne
- **Stosunki sąsiedzkie**
- Stan **zdrowia**
- **Sytuacja finansowa**
- **Sytuacja mieszkaniowa**
- **Polityka lokalna**
- **Efektywność placówek i organizacji społecznych**
- Doświadczenia życiowe i aktywność własna
- Wykształcenie i zainteresowania

Polacy przeciętnie żyją coraz dłużej:

- W roku 2015 - 73,2 lat (mężczyźni) – 81,5 lat (kobiety)
- Od 2026 r. rozpocznie się dynamiczny wzrost liczby osób w wieku 80 lat i więcej.

(Ma to związek z wchodzeniem w wiek późnej starości bardzo licznej grupy osób urodzonych pomiędzy końcem drugiej wojny światowej, a początkiem lat sześćdziesiątych).

* Pomiedzy 2025 a 2040 r. liczebność osób w wieku 80 lat i więcej zwiększy się z 1,7 miliona do 3,4 miliona, czyli dwukrotnie.

Wielcy, znani, aktywni ludzie po młodości

Kirk Douglas (100), **Wisława Szymborska** (89), **Jan Paweł II** (85), **Papież Franciszek** (81), **Edward Buffet – inwestor** (88), **Władysław Bartoszewski** (93), **Kazimierz Kutz** (89), **Henry Ford** (83), **John D. Rockefeller** (98), **Lech Wałęsa** (74), **Adam Michnik** (71), **Witold Pyrkosz** (90), **Jerzy Stuhr** (71), **Korner Morawiecki** (76), promotorzy i recenzenci (większość 60-85), **Andrzej Wajda** (90) *i miliony innych sprawnych intelektualnie, fizycznie i aktywnych osób.....*

Sytuacja mieszkaniowa seniorów polskich

- ▶ Ponad 9% - dobra i bardzo dobra
- ▶ Niecałe 30 % - zadowolonych z sytuacji mieszkaniowej
- ▶ 31% - raczej zadowolająca sytuacja
- ▶ Ponad 30% - zła i bardzo zła
(*Jak jest w powiecie Gryfickim? – badano?*)
- ▶ *Jeśli sytuacja mieszkaniowa jest niezła, to dlaczego większość, bo aż - 71 % ludzi starych czuje się dyskryminowana?*

Bo nowy, (stary) **PREKARIAT???**

Stygmaty seniorów

- Oczekują spokoju i wsparcia, a nie pola aktywności;
- Są niepełnosprawni fizycznie i intelektualnie;
- Słaba pamięć, więc niczego już się nie uczą;
- Nie są ważnymi klientami, bo nie mają pieniędzy;
- Już się nażyli, niech zrobią miejsce młodszym;
- Sami rezwonua z pełni życia (*seks, taniec, miłość, podróże, inne przyjemności*);
- Trudna komunikacja międzypokoleniowa (*mowa starcza*);
- Niepotrzebna im praca, bo są zmęczeni i tak nie podołają;
- Ich doświadczenie jest passe!
- Nie rozumieją dnia dzisiejszego!!!!

Skąd niechęć do zatrudniania seniorów?

Jest, choć seniorzy często:

- Wykazują ponadprzeciętne przywiązanie do zakładu pracy;
- Są tak samo inteligentni i skuteczni w poznawaniu nowego;
- Mają doświadczenie, a więc popełniają mniej błędów;
- Mogą dzielić się swym mistrzostwem zawodowym z narybkiem;
- Lubią pracować

Senorzy (55 – 64 lata) aktywni zawodowo (2016r.)

- Szwecja – 73,5%
- Niemcy - 64,1%
- Dania - 62,5%
- Polska – 41,2%

Dlaczego brak wskaźników dot. osób jeszcze starszych? – 64 i wystarczy?

Gwarantem bezpieczeństwa dla seniorów
powinny być **struktury lokalne i państwowe,**

a

ich

narzędziami

przemyślane i sprawnie
prowadzone polityki:

- *socjalna,*
- *zdrowotna*
- *opiekuńcza*
- *edukacyjna .*

Polityka senioralna

Idea polska

- Publiczna polityka senioralna to działania administracji publicznej wszystkich szczebli oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące

- warunki godnego i zdrowego starzenia się.

(nie życia?)

W polskich mediach o seniorach

- Pracodawcy wciąż obawiają się zatrudniania osób w wieku 55+
- Marazm po polsku, czyli jak żyje polski senior
- Starsi Polacy mają problem nie tylko z pracą, ale też aktywnością społeczną, intelektualną i fizyczną
- Polska krajem seniorów. Przybywa 80-latków – grozi nam kryzys demograficzny
- Emeryci toną w długach
- Ubywa Polaków, przybywa seniorów
- Jaka powinna być polityka senioralna?
- Czy polscy seniorzy będą mogli liczyć na wsparcie, jakie otrzymują osoby starsze w Niemczech?

O starości mówimy najczęściej negatywnie:

- **Starość** – rozsypka, reset, wygaszanie, dziadostwo, próchnica,
- **Stara kobieta** – moher, sekutnica, jędza, wielbicielka rydzyka, baba Jaga, starucha, stara baba, starość, stara rozlazła ciotka po klimakterium, prukwa, stare pudło, ropucha, stara torba, stara krowa, pudernica, dzidzia piernik, raszpla,
- **Stary człowiek ogólnie** – ktoś samotny, smutny, czekający na śmierć, zniedołężniały, schorowany, leżący w łóżku, mający trudności z poruszaniem się, brudny, zaniedbany, zarosnięty, śmierdzący, niezdolny do pracy, niezdolny do uczenia się, nięnadążający za tempem życia, nierozumiejący współczesności, beczynny, bezradny, aseksualny, sfrustrowany, rozdrażniony, zacofany, z zaburzonymi zmysłami, z tikami nerwowymi, bezradny, siwy, zgarbiony, spróchniały, przekwitły, zapatrzony we własne cierpienie, sfrustrowany, biedny, wiążący ledwo koniec z końcem, przewrażliwiony na własnym punkcie, pesymista, przemądrzały, dziadek, babcia, emeryt, radiomaryjowiec, warzywo, beczynny, rencista, nadużywający alkoholu, stary pijaczek, ramol, resetka, facio/kolo bez IP, dziadzisko, wygaszacz, leśne dziadki, ślepowron, stary bezrobotny, czekający na śmierć, stary piernik, pierdziel, dziadyga, stara pierdoła

Lekarka do
pacjentki -
seniorki:

*„Niech się
rozbierze i
położy!”*

Na to seniorka:

*Niech się
pocałuje w
dupę!*

*Danuta Szaflarska w filmie
„Pora umierać”*

Dlaczego ludzie starsi wypychani są poza nawias społeczny?

- *Bo są już niepotrzebni?*
- *Przeszkadzają?*
- *Zajmują miejsce?*
- *Są nieestetyczni?*
- *Nic nie rozumieją?*
- *Oceniają?*
- *Krytykują?*
- *Czegoś chcą?*
- *Za wiele pamiętają?*
- *Gorzej mówią, słabiej słyszą, mają słabszy wzrok?*
- *Nie umierają na czas?*

Bo są starzy. Bo narzekają,
że coś ich boli. I się pochają w
autobusach. I śmierdzą.

I głównie wiedza. I dlatego ich
zwyczajnie nie lubimy, bo dla
nas to mchery, sępy, kundły i
wiocha.

Dlaczego dokuczamy osobom starszym

Piekło na starość + bieda + bezdomność

- Krzyki, kłótnie, wyzwiska, znieważenia, przemoc fizyczna, finansowa, a także zaniedbywanie rodziców to codzienność niektórych seniorów. dzieci nie szanują swoich rodziców, którzy często są od nich uzależnieni.
- W wielu domach, w których starsi mieszkają z młodymi, dochodzi do awantur, przemocy słownej i fizycznej.

© Can Stock Photo - csp10263758

*Bezpieczeństwo
publiczne w
grupie
senioralnej*

- Ogół warunków i instytucji mających na celu ochronę **życia, zdrowia i mienia tych obywateli ...** przed zjawiskami dla nich groźnymi oraz **niebezpieczeństwami** mogącymi zakłócić ich **normalne funkcjonowanie.**

Polityka senioralna w Europie zachodniej

- Główną ideą polityki senioralnej w Niemczech jest **umożliwienie jak najdłuższego, niezależnego i samodzielnego funkcjonowania osób starszych. Środki z ubezpieczenia.**
- W krajach skandynawskich środki na politykę senioralną płyną z budżetu państwa i budżetów samorządowych, **czyli pochodzą z podatków.**

Polityka senioralna w Polsce?

Idea:

ogół działań, w okresie całego życia człowieka, prowadzących do zapewnienia warunków dla wydłużenia aktywności, zarówno zawodowej, jak i społecznej oraz dla samodzielnego, zdrowego, bezpiecznego i niezależnego życia osób starszych.

OK.

■ Praktyka:

- Za krótka aktywność zawodowa seniorów
- Mała skuteczność instrumentów aktywizacji 50+
- Niska aktywność społeczna i obywatelska seniorów
- Zły stan zdrowia seniorów (wielochorobowość)
- Osamotnienie
- Opóźnienia technologiczne, np. (e-wykluczenie)
- Ograniczenia opieki geriatrycznej
- Niski udział w kulturze
- Niechęci i stygmatyzacja
- Osłabiona spójność międzypokoleniowa

Zachodniopomorska
Szkoła Biznesu
w Szczecinie

A jak jest
na Ziemi
Gryfickiej

Tyle diagnozy. A?

Propozycje

i rekomendacje

dla władz

lokalnych

- Cyklicznie i konsekwentnie badać poziom i uwarunkowania **dobrostanu seniorów**
- Uwzględnić wyniki tych badań w realnych **działaniach prosenioralnych**
- Wdrażać pomysł na **Senior Task Force** (grupy robocze)
- Podnieść (*dla własnego dobra*) poziom opieki zdrowotnej
- **Zmieniać rolę** ludzi starzejących się w społeczeństwie
- Zaprzestać **lekceważenia prawnego** seniorów
- **Zapewnić stopniowe, nie gwałtowne, wychodzenie z aktywności zawodowej**
- **Opracować stałą aktualizować strategię wykorzystania kapitału intelektualnego, zawodowego, społecznego i życiowego seniorów**
- **Zniwelować izolację** ludzi starych
- **Udzielać wsparcia rodzinom**, instytucjom i organizacjom rozwiązującym problemy seniorów
- Zmienić **system kształcenia** seniorów
- Wdrażać do praktyki ideę i zasady **srebrnej gospodarki**

**Siwiejące
społeczeństwo
siłą!**

**Srebrna
gospodarka,**

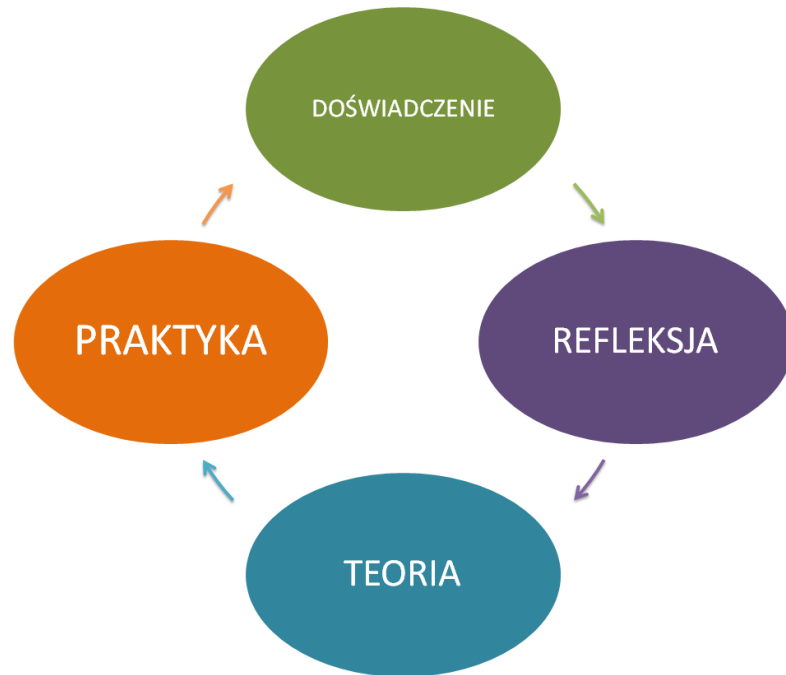
**to gospodarcza
aktywność dla
seniorów i z
seniorami
ROBIONA**

= złoty interes!!!

■ Jej ideą jest m.in. zwiększenie zasobów pracy poprzez zatrzymanie starszych pracowników na rynku pracy oraz promowanie produktywnego starzenia się. Ponadto działania podmiotów, tj. firm, organizacji społecznych i rządowych, dopiero wówczas zwiększą szanse na potencjalne korzyści, gdy będą odpowiednio ukierunkowane - m.in. na dostosowanie środowiska pracy do potrzeb osób starszych, międzypokoleniową dyfuzję wiedzy i doświadczeń oraz stosowanie zaawansowanych analiz do przewidywania potrzeb z uwzględnieniem np. zmiennych wieku.

Senior, to nie tylko starszy uczeń, to inny uczeń!

- Nowe idee nie zapisują się bowiem, jak w przypadku początkującego ucznia jak znaki na „Tabula rasa” osoby uczącej się, lecz wchodzą w reakcję z wiedzą, którą ta już wcześniej w różny sposób zdobyła, ukształtowała i dzięki temu posiada.

W pracy dydaktycznej z seniorami skutecznymi będą zatem między innymi: metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy

czyli metody:

problemowa, przypadków, zdarzeń, sytuacyjna, symulacyjna, giełda pomysłów, mikronauczanie, sesja wątpliwości i zastrzeżeń, gry i zabawy dydaktyczne, burza mózgów, sesja wątpliwości i zastrzeżeń, projektu edukacyjnego, webquest czy dyskusja panelowa), metody praktyczne, oglądowe, czy waloryzacyjne [impresywne i ekspresywne]).

Wnioski i refleksja w zasadzie optymistyczne

1. Zaprzestać propagandy antysenioralnej o konieczności utrzymywania emerytów. On sami zarobili przez lata na to świadczenie;
2. Eliminować ze świadomości ludzi mity stigmatyzujące i podjąć informacyjną walkę z „AGEIZMEM” i „SENIOROFOBIA”;
3. Traktować seniorów jako pełnoprawnych obywateli (gminy, miasta, regionu), mających prawo nie tylko do formalnego szacunku, ale do poszanowania i wykorzystania ich życiowej mądrości, wieloletniego doświadczenia i uznania ważności ich potrzeb, preferencji i decyzji;

4. Traktować seniorów jako kapitał ludzki, zatrudniany w innych, niż tradycyjne formy; praca na niepełnych etatach, zatrudnienie elastyczne czy praca zdalna z wykorzystaniem łączności cyfrowej;

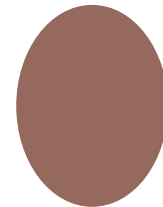
5. Utworzyć wydzielony celowy Gryficki fundusz poręczenia i kredytowej gwarancji dla emerytów i rencistów;

6. Zaprojektować i zrealizować „Gryficki Program Walki z Analfabetyzmem Cyfrowym”;

7. Zapewnić rozwiązania organizacyjne i infrastrukturę, pozwalające na uruchomienie instytucjonalnego kompleksowego i długofalowo działającego systemu kształcenia ustawicznego lub inaczej całożyciowego, dotyczącego również, a może nawet głównie osób starszych.

Powołać pełnomocnika
ds. polityki senioralnej ?

**Co stary widzi
siedząc,
tego młody**

**nie dostrzeże
nawet
stojąc”**

=afrykańskie=

Zachodniopomorska
Szkoła Biznesu
w Szczecinie

Dziękuję za uwagę,
a osoby mądre,
społecznie ważne
i zarządzające
broxze o twórczą
refleksję.

edwardradecki@home.pl